

**МОНГОЛ УЛС БОЛОН ЕВРОПЫН СЭРГЭЭН БОСГОЛТ,
ХӨГЖЛИЙН БАНК ХООРОНДЫН “ЗҮРХ СУДАСНЫ ҮНДЭСНИЙ ТӨВ БАЙГУУЛАХ
ТӨСӨЛ”-ИЙГ СОЁРХОН БАТЛАХ ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ХЭРЭГЦЭЭ
ШААРДЛАГЫГ УРЬДЧИЛАН ТАНДАН СУДАЛСАН СУДАЛГААНЫ ТАЙЛАН**

УЛААНБААТАР ХОТ
2025 ОН

АГУУЛГА

НЭГ ЕРӨНХИЙ ЗҮЙЛ.....	3
ХОЁР. УРЬДЧИЛАН ТАНДАН СУДЛАХ ҮЕ ШАТ	3
ГУРАВ. АСУУДАЛД ДҮН ШИНЖИЛГЭЭ ХИЙСЭН БАЙДАЛ	3
3.1. Хөгжлийн болдлогын баримт бичигт туссан байдал	4
3.2. Тулгамдаж буй асуудал	5
3.3. Хэрэгцээний шаардлага.....	5
ДӨРӨВ. АСУУДЛЫГ ШИЙДВЭРЛЭХ ЗОРИЛГЫГ ТОМЬЁОЛОХ.....	9
ТАВ. АСУУДЛЫГ ЗОХИЦУУЛАХ ХУВИЛБАРЫГ ТОГТООЖ, ЭЕРЭГ БОЛОН СӨРӨГ ТАЛЫГ ХАРЬЦУУЛАХ.....	10
ЗУРГАА. ЗОХИЦУУЛАЛТЫН ХУВИЛБАРЫН ҮР НӨЛӨӨГ ТАНДАН СУДАЛСАН БАЙДАЛ	11
6.1. Аймгуудын эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээг сайжруулах, эрчимжүүлэх төсөл.....	11
6.2. Эдийн засгийн хүндрэлийн үед боловсролын чанар хүртээмжийг сайжруулах төсөл - 2 дахь нэмэлт санхүүжилт	19
6.3. Монгол Улсын ажиллах хүчний ур чадварыг хөгжүүлэх төсөл	39
6.4. Монгол Улсын гамшгийг сөрөн тэсвэрлэх чадавхыг бэхжүүлэх төсөл	48
6.5. Монгол Улсын Үндсэн хууль, Монгол Улсын олон улсын гэрээ, бусад хууль тогтоомжтой нийцэж байгаа эсэх талаар	56
ДОЛОО. ДҮГНЭЛТ, ЗӨВЛӨМЖ	56
7.1. Аймгуудын эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээг сайжруулах, эрчимжүүлэх төсөл.....	56
7.2. Эдийн засгийн хүндрэлийн үед боловсролын чанар хүртээмжийг сайжруулах төсөл - 2 дахь нэмэлт санхүүжилт	57
7.3. Монгол Улсын ажиллах хүчний ур чадварыг хөгжүүлэх төсөл	58
7.4. Монгол Улсын гамшгийг сөрөн тэсвэрлэх чадавхыг бэхжүүлэх төсөл	59

НЭГ ЕРӨНХИЙ ЗҮЙЛ.

Монгол Улсын Засгийн газрын 2016 оны 59 дүгээр тогтоолын 1 дүгээр хавсралтаар баталсан “Хууль тогтоомжийн хэрэгцээ, шаардлагыг урьдчилан тандан судлах аргачлал”-ын дагуу Монгол Улс болон Европын сэргээн босголт, хөгжлийн банк хоорондын “Зүрх судасны үндэсний төв байгуулах төсөл”-ийн хэрэгцээ, шаардлагыг урьдчилан судалгааг хийж боловсруулсан.

ХОЁР. УРЬДЧИЛАН ТАНДАН СУДЛАХ ҮЕ ШАТ

Хууль тогтоомжийн хэрэгцээ, шаардлагыг урьдчилан тандан судлах аргачлал (цаашид Аргачлал гэх)-ын 2-т заасан үе шат бүрээр Хуулийн төслийн тандан судлах ажлыг зохион байгууллаа.

ГУРАВ. АСУУДАЛД ДҮН ШИНЖИЛГЭЭ ХИЙСЭН БАЙДАЛ

3.1. Хөгжлийн бодлогын баримт бичигт түссэн байдал

Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны 2020 оны 52 дугаар тогтоолоор батлагдсан “Алсын хараа-2050” Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогын Хүний хөгжил, Эрүүл мэндийн бүрэлдэхүүн хэсэгт “Эрүүл дадал хэвшилтэй, идэвхтэй амьдралын хэв маягтай иргэнийг төлөвшүүлэн эрүүл мэндийн чанар, хүртээмж, үр дүнтэй тогтолцоог хөгжүүлэх зорилтыг дэвшүүлсэн. Зорилтын хүрээнд 2021-2030 онд хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны “2.2.13. Оношилгоо эмчилгээний орчин үеийн дэвшилтэт шинэ технологи нэвтрүүлж, иргэд эх орондоо бүрэн оношлогдож эмчлэгдэх боломжийг бүрдүүлэх”, 2.2.15. Хүн амын дунд зонхилон тохиолдож байгаа халдварт бус өвчний тусламж, үйлчилгээг сайжруулах зорилгоор олон улсын жишигт нийцсэн төвийг төрөлжүүлэн байгуулах (Зүрх судасны төв...) гэж, “Монгол Улсыг 2021-2025 онд хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэл батлах тухай” Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны 23 дугаар тогтоолын 2 дугаар хавсралт “Монгол Улсын 2021-2025 оны хөрөнгө оруулалтын хөтөлбөрт “Зүрх судасны төв байгуулах” гэж, Монгол Улсын Их Хурлын 2024 оны 21 дүгээр тогтоолоор батлагдсан Монгол Улсын Засгийн газрын 2024-2028 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн 2.3 Эрүүл Монгол хүн хэсгийн 2.3.1.1 ...зарим тусламж үйлчилгээний төвүүдийг төрөлжүүлэн байгуулах /Зүрх судасны үндэсний төв/ гэж, Монгол Улсын Их Хурлын 2025 оны 48 дугаар тогтоолоор батлагдсан Монгол Улсын хөгжлийн 2026 оны төлөвлөгөөний Хүний хөгжлийн бодлого бүрэлдэхүүн хэсгийн 2.1.1.3-т “Зүрх судасны үндэсний төв байгуулах” гэж тус тус тусгагдсан бөгөөд эдгээр Хөгжлийн бодлогын баримт бичгийн хэрэгжилтийг хангахад хуулийн төсөл боловсруулах хэрэгцээ, шаардлага бий болж байна.

3.2. Түлгэмдаж буй асуудал

Дэлхий дахинаа 1990 оноос хойш халдварт бус өвчин тэр дундаа зүрх судасны шалтгаант өвчлөл, нас баралт жилээс жилд нэмэгдэж байна. Манай улсын хүн амын дунд Зүрх судасны тогтолцооны өвчин сүүлийн 30 жилийн хугацаанд нас баралтын тэргүүлэх шалтгаан, өвчлөлийн 3 дахь шалтгаан болсоор байна. Энэхүү өвчний улмаас жил бүр 5500-6000 хүн нас барж байгаагийн 62.2 хувийг эрэгтэйчүүд эзэлж байна¹.

Түүнчлэн зүрх судасны тогтолцооны өвчний шалтгаант нас баралтын 36.3 хувь нь 45-65 насны буюу ид хөдөлмөрийн насны иргэд байгаа нь онцгойлон анхаарах хэрэгтэйг илтгэж байна. Сүүлийн 4 жилийн хугацаанд зүрх судасны эмгэгийн шалтгаант нас баралт 10000 хүн амд 2 промилээр бууруулсан ололттой тал байгаа хэдий ч иргэдийн дунд зүрх судасны өвчний эрсдэлт хүчин зүйлсийн тархалт өндөр (хүн амын 30.8 хувь нь зүрх судасны өвчнөөр өвдөх 4-5 төрлийн эрсдэлтэй) байна².

Үндэсний статистикийн хорооноос гаргасан 2050 он хүртэлх хүн амын нас хүйсийн суваргаар цаашид “насжилт” нэмэгдэж байгаа нь энэхүү өвчнөөр өвдөх эрсдэлт хүн ам улам бүр нэмэгдэх хандлагатайг харуулж байна.

Мөн 2017 онд хийгдсэн “Зүрх судасны үндэсний төв” байгуулах хэрэгцээ, шаардлагын судалгаагаар (Drees and Sommer 2017) зүрх судасны тусламж үйлчилгээ авах хэрэгцээ 2030 он гэхэд дунджаар 2.6 дахин нэмэгдэх тооцоолол гарсан байна.

Үндэсний түвшинд зүрх судасны төрөлжсөн нарийн мэргэжлийн тусламж, үйлчилгээг давамгайлан үзүүлж байгаа Улсын Гуравдугаар төв эмнэлгийн ачаалал тухайлбал, зүрх судасны мэс заслын тусламж үйлчилгээ 1.9 дахин, зүрх судсан дотуурх мэс засал 1.5 дахин, ахисан түвшний зүрх судасны оношилгоо эмчилгээ 2.7 дахин) тус тус нэмэгдэхээр дүр зураг тодорхойлогдсон байна. Сүүлийн жилүүдэд тус эмнэлэгт стандартын өндөр шаардлага бүхий ахисан түвшний мэс засал тухайлбал, хүүхдийн хүнд хэлбэрийн хавсарсан гажгийн мэс засал, судсан дотуур зүрхний хавхалга суулгах мэс засал гэх мэт оношилгоо эмчилгээний орчин үеийн дэвшилтэт технологи нэвтэрч байгаа цаашид улам өргөжүүлэх хэрэгцээ шаардлагын Зүрх судасны үндэсний төвийг төрөлжүүлэн байгуулах хэрэгцээ шаардлага бий болж байна

3.3. Хэрэгцээ, шаардлагын талаар

Зүрх судасны үндэсний төвийг байгуулах хэрэгцээ, шаардлагын талаар хийгдсэн судалгааны (Drees and Sommer 2017) дүнгээс харахад манай улсын хэмжээнд 2030 оны байдлаар зүрх судасны тусламж үйлчилгээний шаардлага дунджаар 2.6 дахин нэмэгдэх төлөвтэй байна. Ялангуяа УГТЭ-ийн Зүрх судасны үндэсний төв дангаар эсвэл давамгайлан үзүүлдэг зүрх судасны мэс засал (0.87 дахин), зүрх судсан дотуурх мэс засал (1.45 дахин), ахисан түвшний зүрх судасны

¹ Эрүүл мэндийн үзүүлэлт 2024. ЭМХТөв

² Халдварт бус өвчин, осол гэмтлийн шалтгаан, эрсдэлт хүчин зүйлсийн тархалтын үндэсний IV судалгаа 2019. Эрүүл мэндийн яам; Нийгмийн эрүүл мэндийн үндэсний төв

оношилгоо эмчилгээ (2.66 дахин) тус тус нэмэгдэхээр байгаа.Мөн хамгийн өндөр стандартыг хангах шаардлагатай ахисан түвшний мэс засал (хүүхдийн хүнд хэлбэрийн хавсарсан гажгийн мэс засал, судсан дотуур зүрхний хавхалга суулгах мэс засал гэх мэт) эмчилгээнүүд хийгдэж эхэлсэн нь эмнэлгийн дотоод зохион байгуулалт,халдвар хамгааллын дэглэмийг хамгийн өндөр бөгөөд аюулгүй хэмжээнд зохион байгуулах шаардлагуудтай тулж байна.

ДӨРӨВ. АСУУДЛЫГ ШИЙДВЭРЛЭХ ЗОРИЛГЫГ ТОМЬЁОЛОХ

Дээр дурдсан хэрэгцээ шаардлагыг үндэслэн хүн амд үзүүлэх зүрх судасны эмгэгийн тусламж, үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг сайжруулах “Зүрх судасны үндэсний төв байгуулах төсөл”-ийг хэрэгжүүлэх Монгол Улс болон Европын сэргээн босголт, хөгжлийн банк хоорондын зээлийн хэлэлцээрийг соёрхон батлах хуулийн төслийг боловсруулах шаардлагатай хэмээн тодорхойлж байна.

ТАВ. АСУУДЛЫГ ЗОХИЦУУЛАХ ХУВИЛБАРЫГ ТОГТООЖ, ЗЕРЭГ БОЛОН СӨРӨГ ТАЛЫГ ХАРЬЦУУЛАХ

Эрх зүйн зохицуулалтыг боловсронгуй болгох гэсэн зорилтыг хэрэгжүүлэх хүрээнд зохицуулалтын дараах хувилбаруудыг сонгон тодорхойлж байна:

- Захиргааны шийдвэр гаргах;
- Хуулийн төсөл боловсруулах;

Сонгосон хувилбаруудын зорилгод хүрэх байдал, зардал, үр өгөөжийн харьцааны эерэг, сөрөг талыг харьцуулан судалбал:

Зохицуулалтын хувилбар	Зорилгод хүрэх байдал	Зардал, үр өгөөжийн харьцаа
Захиргааны шийдвэр гаргах	Захиргааны ерөнхий хуулийн 11, 12 дугаар зүйлд захиргааны шийдвэр гаргах ажиллагааг захиргааны акт, захиргааны гэрээтэй холбогдсон үйл ажиллагаа гэж тайлбарласан. Мөн хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.1-д “Захиргааны акт гэж захиргааны байгууллагаас тодорхой нэг тохиолдлыг зохицуулахаар нийтийн эрх зүйн хүрээнд гадагш чиглэсэн, эрх зүйн шууд үр дагавар бий болгосон амаар, бичгээр гаргасан захирамжилсан шийдвэр болон үйл ажиллагааг ойлгоно.” гэж, 52 дугаар зүйлийн 52.1-д “Захиргааны байгууллагаас нийтийн эрх зүйн харилцааг үүсгэж, өөрчилж, эсхүл	

	дуусгавар болгохоор захиргааны гэрээг эрх зүйн хэм хэмжээнд нийцүүлэн байгуулж болно.” гэж тус тус заасан. Хуулийн дээрх заалтууд нь тулгамдаад байгаа асуудлуудыг захиргааны шийдвэр буюу захиргааны акт гаргах, захиргааны гэрээ байгуулах замаар шийдвэрлэх боломжгүй байна. Өөрөөр хэлбэл Захиргааны ерөнхий хуульд заасан захиргааны акт гэрээ нь олон улсын гэрээ соёрхон батлахтай холбоотой харилцааг зохицуулах боломжгүй. Тиймээс энэхүү асуудлыг зөвхөн хуулийн төсөл боловсруулах замаар шийдвэрлэх боломжтой.	
Хуулийн төсөл боловсруулах	Өөрчлөхөөр тулгамдаж байгаа асуудал нь Монгол Улсын Засгийн газрын тухай хууль, Монгол Улсын яамны эрх зүйн байдлын тухай хууль, Эрүүл мэндийн тухай хуульд тус тус заасны дагуу хуулийн төсөл боловсруулах замаар шийдвэрлэхээр байна.	Хуулийн төсөлтэй холбогдуулан 34.8 сая ам долларын зээлийн санхүүжилт гарч байгаа хэдий ч үүний үр дүнд Монгол хүн эх орондоо оношлуулж, эмчлэгдэх боломж бүрдэхийн зэрэгцээ, тусламж үйлчилгээний хүлээгдэл чирэгдэл буурах, эмчилгээ оношилгооны шинэ дэвшилтэт техник технологи нэвтрүүлэх боломж нэмэгдэнэ. Улмаар хүн амын өвчлөл нас баралтын тэргүүлэх шалтгаан болж буй зүрх судасны эмгэгийн шалтгаан нас баралтыг бууруулах боломж бүрдэнэ хэмээн үзэж байна.

ЗУРГАА. ЗОХИЦУУЛАЛТЫН ХУВИЛБАРЫН ҮР НӨЛӨӨГ ТАНДАН СУДАЛСАН БАЙДАЛ

Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 13, 14 дүгээр зүйл, Засгийн газрын 2016 оны 59 дүгээр тогтоолын 1 дүгээр хавсралтаар батлагдсан “Хууль тогтоомжийн хэрэгцээ, шаардлагыг урьдчилан тандан судлах аргачлалын”-ын дагуу Монгол Улс болон Европын сэргээн босголт, хөгжлийн банк хоорондын “Зүрх судасны үндэсний төв байгуулах төсөл”-ийг соёрхон батлах тухай хуулийн төслийн хэрэгцээ шаардлагыг урьдчилан хүний эрх, эдийн засаг, нийгэм, байгаль орчинд үзүүлэх үр нөлөөг тандан судлахдаа аргачлалд заасан дор дурдсан суурт асуултуудыг ашиглан төсөл тус бүр дээр судалгааг хийлээ.

6.1. Хүний эрх, нийгэм, эдийн засаг, байгаль орчинд үзүүлэх үр нөлөө

Хүснэгт 1

ХҮНИЙ ЭРХЭД ҮЗҮҮЛЭХ ҮР НӨЛӨӨ

Үзүүлэх үр нөлөө	Холбогдох асуулт	Хариулт		Тайлбар
1.Хүний эрхийн суурь зарчмуудад нийцэж байгаа эсэх	1.1.Ялгаварлан гадуурхахгүй ба тэгш байх			
	1.1.1.Ялгаварлан гадуурхахыг хориглох эсэх	Тийм		Монгол Улсын Үндсэн хууль болон бусад хууль тогтоомжид нийцүүлэн хүн бүр эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээ авах эрх тэгш боломжийг бүрдүүлнэ
	1.1.2.Ялгаварлан гадуурхсан буюу аль нэг бүлэгт давуу байдал үүсгэх эсэх		Үгүй	
	1.1.3.Тодорхой эмзэг бүлгийн нөхцөл байдлыг сайжруулах зорилгоор авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээ бол олон улсын болон үндэсний хууль тогтоомжид заасан хүний эрхийн хэм хэмжээтэй нийцэж байгаа эсэх	Тийм		
	1.2.Оролцоог хангах			
	1.2.1.Зохицуулалтын хувилбарыг сонгохдоо оролцоог хангасан эсэх, ялангуяа эмзэг бүлэг, цөөнхийн	Тийм		Монгол Улсын Үндсэн хуулиар олгогдсон хүн бүр амьд явах, эрүүл мэндээ хамгаалуулах болон эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээ

	оролцох боломжийг бүрдүүлсэн эсэх			авах эрхийг баталгаажуулна
	1.2.2.Зохицуулалтыг бий болгосноор эрх, хууль ёсны ашиг сонирхол нь хөндөгдөж байгаа, эсхүл хөндөгдөж болзошгүй иргэдийг тодорхойлсон эсэх	Тийм		
	1.3.Хууль дээдлэх зарчим ба сайн засаглал, хариуцлага			
	1.3.1.Зохицуулалтыг бий болгосноор хүний эрхийг хөхүлэн дэмжих, хангах, хамгаалах явцад ахиц дэвшил гарах эсэх	Тийм		Энэхүү хувилбар нь Монгол Улсын нэгдэн орсон Хүний эрхийн түгээмэл тунхаглал болон Дэлхийн тогтвортой хөгжлийн зорилт “Хэнийг ч орхигдуулахгүй байх” зарчимтай нийцэж байгаа
	1.3.2.Зохицуулалтын хувилбар нь хүний эрхийн Монгол Улсын олон улсын гэрээ, хүний эрхийг хамгаалах механизмын талаар НҮБ-аас өгсөн зөвлөмжид нийцэж байгаа эсэх	Тийм		
	1.3.3.Хүний эрхийг зөрчигчдөд хүлээлгэх хариуцлагыг тусгах эсэх			хамааралгүй
2.Хүний эрхийг хязгаарласан зохицуулалт агуулсан эсэх	2.1.Зохицуулалт нь хүний эрхийг хязгаарлах тохиолдолд энэ нь хууль ёсны ашиг сонирхолд нийцсэн эсэх		Үгүй	Хуулиар хүний эрхийг хязгаарлаагүй
	2.2.Хязгаарлалт тогтоох нь зайлшгүй эсэх		Үгүй	

3.Эрх агуулагч[8]	3.1.Зохицуулалтын хувилбарт хамаарах бүлгүүд буюу эрх агуулагчдыг тодорхойлсон эсэх	Тийм		Монгол Улсын Засгийн газар болон холбогдох төрийн захиргааны төв байгууллага
	3.2.Эрх агуулагчдыг эмзэг байдлаар нь ялгаж тодорхойлсон эсэх			хамааралгүй
	3.3.Зохицуулалтын хувилбар нь энэхүү эмзэг бүлгийн нөхцөл байдлыг харгалзан үзэж, тэдний эмзэг байдлыг дээрдүүлэхэд чиглэсэн эсэх	Тийм		Эмнэлгийн тусламж үйлчилгээний хүртээмжийг нэмэгдүүлнэ.
	3.4.Эрх агуулагчдын, ялангуяа эмзэг бүлгийн ялгаатай хэрэгцээг тооцсон мэдрэмжтэй зохицуулалтыг тусгах эсэх (хөгжлийн бэрхшээлтэй, үндэстний цөөнх, хэлний цөөнх, гагцхүү эдгээрээр хязгаарлахгүй)		Үгүй	Хүн бүр эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээ авах боломжийг бүрдүүлэхээр тусгасан
4.Үүрэг хүлээгч[9]	4.1.Үүрэг хүлээгчдийг тодорхойлсон эсэх	Тийм		Хэлэлцээрт оролцогч төрийн байгууллагууд
5.Жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах тухай хуульд нийцүүлсэн эсэх	5.1.Жендэрийн үзэл баримтлалыг тусгасан эсэх	Тийм		Хүний эрхийн ерөнхий зарчмын хүрээнд тодорхойлогдоно
	5.2.Эрэгтэй, эмэгтэй хүний тэгш эрх, тэгш боломж, тэгш хандлагын баталгааг бүрдүүлэх эсэх	Тийм		

ЭДИЙН ЗАСАГТ ҮЗҮҮЛЭХ ҮР НӨЛӨӨ

Хүснэгт 2

Үзүүлэх үр нөлөө	Холбогдох асуулт	Хариулт		Тайлбар
1.Дэлхийн зах зээл дээр өрсөлдөх чадвар	1.1.Дотоодын аж ахуйн нэгж болон гадаадын хөрөнгө оруулалттай аж ахуйн нэгж хоорондын өрсөлдөөнд нөлөө үзүүлэх эсэх	Тийм		Эрүүл мэндийн салбарт дотоодын эмнэлгийн өрсөлдөх чадварыг сайжруулна
	1.2.Хил дамнасан хөрөнгө оруулалтын шилжилт хөдөлгөөнд нөлөө үзүүлэх эсэх (эдийн засгийн байршил өөрчлөгдөхийг оролцуулан)	Тийм		Эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний зорилгоор гадаад орон руу чиглэх эмчлүүлэгчийн урсгалыг бууруулна
	1.3.Дэлхийн зах зээл дээрх таагүй нөлөөллийг монголын зах зээлд орж ирэхээс хамгаалахад нөлөөлж чадах эсэх	Тийм		Эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний чанар сайжирснаар гадаад орон руу чиглэх эмчлүүлэгчийн урсгалыг бууруулна
2.Дотоодын зах зээлийн өрсөлдөх чадвар болон тогтвортой байдал	2.1.Хэрэглэгчдийн шийдвэр гаргах боломжийг бууруулах эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө гарахгүй
	2.2.Хязгаарлагдмал өрсөлдөөний улмаас үнийн хөөргөдлийг бий болгох эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө гарахгүй
	2.3.Зах зээлд шинээр орж ирж байгаа аж ахуйн нэгжид бэрхшээл, хүндрэл бий болгох эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө гарахгүй

	2.4.Зах зээлд шинээр монополийг бий болгох эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө гарахгүй
3.Аж ахуйн нэгжийн үйлдвэрлэлийн болон захиргааны зардал	3.1.Зохицуулалтын хувилбарыг хэрэгжүүлснээр аж ахуйн нэгжид шинээр зардал үүсэх эсэх	Тийм		Тусламж үйлчилгээний цар хүрээ нэмэгдэх, шинэ техник технологи нэвтрэхтэй холбоотой нэмэгдэх боломжтой
	3.2.Санхүүжилтийн эх үүсвэр олж авахад нөлөө үзүүлэх эсэх	Тийм		Үйлчилгээний цар хүрээ, тоо хэмжээ нэмэгдэх мөн Олон улсын төсөл хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх байдлаар санхүүжилтийн эх үүсвэр нэмэгдэх боломжтой
	3.3.Зах зээлээс тодорхой бараа бүтээгдэхүүнийг худалдан авахад хүргэх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө гарахгүй
	3.4.Бараа бүтээгдэхүүний борлуулалтад ямар нэг хязгаарлалт, эсхүл хориг тавих эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө гарахгүй
	3.5.Аж ахуйн нэгжийг үйл ажиллагаагаа зогсооход хүргэх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө гарахгүй
4.Мэдээлэх үүргийн улмаас үүсч байгаа захиргааны зардлын ачаалал	4.1.Хуулийн этгээдэд захиргааны шинж чанартай нэмэлт зардал (Тухайлбал, мэдээлэх, тайлан гаргах г.м) бий болгох эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө гарахгүй

5.Өмчлөх эрх	5.1.Өмчлөх эрхийг (үл хөдлөх, хөдлөх эд хөрөнгө, эдийн бус баялаг зэргийг) хөндсөн зохицуулалт бий болох эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө гарахгүй
	5.2.Өмчлөх эрх олж авах, шилжүүлэх болон хэрэгжүүлэхэд хязгаарлалт бий болгох эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө гарахгүй
	5.3.Оюуны өмчийн (патент, барааны тэмдэг, зохиогчийн эрх зэрэг) эрхийг хөндсөн зохицуулалт бий болгох эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөө гарахгүй
6.Инноваци болон судалгаа шинжилгээ	6.1.Судалгаа шинжилгээ, нээлт хийх, шинэ бүтээл гаргах асуудлыг дэмжих эсэх	Тийм		Эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээний орчин үеийн шинэ дэвшилтэт технологи нэвтрүүлэхэд чухал ач холбогдолтой
	6.2.Үйлдвэрлэлийн шинэ технологи болон шинэ бүтээгдэхүүн нэвтрүүлэх, дэлгэрүүлэхийг илүү хялбар болгох эсэх	Тийм		
7.Хэрэглэгч болон гэр бүлийн төсөв	7.1.Хэрэглээний үнийн түвшинд нөлөө үзүүлэх эсэх		Үгүй	Улсын төсөв болон эрүүл мэндийн даатгалын сангаас санхүүжих учир хэрэглэгч болон гэр бүлийн төсөвт нөлөөлөхгүй хэмээн үзэж байна.
	7.2.Хэрэглэгчдийн хувьд дотоодын зах зээлийг ашиглах боломж олгох эсэх	Тийм		Эх орондоо оношлогдон эмчлэгдэх боломж өргөжиж
	7.3.Хэрэглэгчдийн эрх ашигт нөлөөлөх эсэх	Тийм		хэрэглэгчийн эрх ашигт эерэгээр нөлөөлнө.

	7.4.Хувь хүний/гэр бүлийн санхүүгийн байдалд (шууд буюу урт хугацааны туршид) нөлөө үзүүлэх эсэх	Тийм		Гадаад эмчилгээнд явах зардлыг бууруулснаар санхүүгийн эерэг нөлөөлөл үзүүлнэ
8.Тодорхой бүс нутаг, салбарууд	8.1.Тодорхой бүс нутагт буюу тодорхой нэг чиглэлд ажлын байрыг шинээр бий болгох эсэх	Тийм		Төвийн үйл ажиллагаатай холбоотой төрөлжсөн мэргэжлийн тусламж үйлчилгээ үзүүлэх эмнэлгийн мэргэжилтнийг дангаар болон ажил үйлчилгээг хавсруулан сургаж бэлтгэх чиглэл баримтална.
	8.2.Тодорхой бүс нутагт буюу тодорхой нэг чиглэлд ажлын байр багасгах чиглэлээр нөлөө үзүүлэх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөөгүй
	8.3.Жижиг, дунд үйлдвэр, эсхүл аль нэг салбарт нөлөө үзүүлэх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөөгүй
9.Төрийн захиргааны байгууллага	9.1.Улсын төсөвт нөлөө үзүүлэх эсэх	Тийм		Эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээ өргөжиж байгаатай холбоотой улсын төсөв нэмэгдэх боломжтой
	9.2.Шинээр төрийн байгууллага байгуулах, эсхүл төрийн байгууллагад бүтцийн өөрчлөлт хийх шаардлага тавигдах эсэх		Үгүй	Одоогийн ажиллаж байгаа төрийн байгууллагын бүтцийн хүрээнд өргөжүүлэн ажиллуулах боломжтой

	9.3.Төрийн байгууллагад захиргааны шинэ чиг үүрэг бий болгох эсэх		Үгүй	
10.Макро эдийн засгийн хүрээнд	10.1.Эдийн засгийн өсөлт болон ажил эрхлэлтийн байдалд нөлөө үзүүлэх эсэх	Тийм		Зүрх судасны өвчний шалтгаант өвчлөл нас баралтыг бууруулснаар хүний эрүүл идэвхтэй амьдралыг илүү уртасгаж ХЧТА-ыг бууруулах улмаар улсын эдийн засгийн өсөлтөд “эерэг” нөлөө үзүүлэх боломжтой
	10.2.Хөрөнгө оруулалтын нөхцөлийг сайжруулах, зах зээлийн тогтвортой хөгжлийг дэмжих эсэх	Тийм		Эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээнд төдийгүй хувь хүн, гэр бүл, хамт олны эрүүл мэндийн байдалд чухал хөрөнгө оруулалт болно.
	10.3.Инфляци нэмэгдэх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөөгүй
11.Олон улсын харилцаа	11.1.Монгол Улсын олон улсын гэрээтэй нийцэж байгаа эсэх	Тийм		Ямар нэгэн байдлаар зөрчилдөөгүй

НИЙГЭМД ҮЗҮҮЛЭХ ҮР НӨЛӨӨ

Хүснэгт 3

Үзүүлэх үр нөлөө	Холбогдох асуулт	Хариулт		Тайлбар
1.Ажил эрхлэлтийн байдал, хөдөлмөрийн зах зээл	1.1.Шинээр ажлын байр бий болох эсэх	Тийм		Орчин үеийн оношилгоо эмчилгээний шинэ технологи нэвтрүүлэхтэй

				холбоотой шинээр ажлын байр бий болох боломжтой
	1.2.Шууд болон шууд бусаар ажлын байрны цомхотгол бий болгох эсэх		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөөгүй
	1.3.Тодорхой ажил мэргэжлийн хүмүүс болон хувиараа хөдөлмөр эрхлэгчдэд нөлөө үзүүлэх эсэх		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөөгүй
	1.4.Тодорхой насны хүмүүсийн ажил эрхлэлтийн байдалд нөлөөлөх эсэх		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөөгүй. Харин эсрэгээр тусламж үйлчилгээний хүртээмж сайжирч ХЧТА-ыг бууруулах боломжтой.
2.Ажлын стандарт, хөдөлмөрлөх эрх	2.1.Ажлын чанар, стандартад нөлөөлөх эсэх	Тийм		Хөдөлмөрийн эрүүл мэнд, аюулгүй байдлыг бүрэн хангасан орчныг бүрдүүлнэ .
	2.2.Ажилчдын эрүүл мэнд, хөдөлмөрийн аюулгүй байдалд нөлөөлөх эсэх	Тийм		
	2.3.Ажилчдын эрх, үүрэгт шууд болон шууд бусаар нөлөөлөх эсэх	Тийм		Оношилгоо, эмчилгээний шинэ технологи нэвтрүүлэхтэй холбоотой ажлын байрны стандарт шинэчлэгдэх болон бусад дагалдах эерэг өөрчлөлт гарах боломжтой
	2.4.Шинээр ажлын стандарт гаргах эсэх	Тийм		
	2.5.Ажлын байранд технологийн шинэчлэлийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдсон өөрчлөлт бий болгох эсэх	Тийм		
3.Нийгмийн тодорхой бүлгийг	3.1.Шууд болон шууд бусаар тэгш бус байдал үүсгэх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөөгүй.

хамгаалах асуудал	3.2.Тодорхой бүлэг болон хүмүүст сөрөг нөлөө үзүүлэх эсэх. Тухайлбал, эмзэг бүлэг, хөгжлийн бэршээлтэй иргэд, ажилгүй иргэд, үндэстний цөөнхөд гэх мэт		Үгүй	Тусламж, үйлчилгээг хүн бүр тэгш, хүртээмжтэй хүргэх зорилготой
	3.3.Гадаадын иргэдэд илэрхий нөлөөлөх эсэх		Үгүй	
4.Төрийн удирдлага, сайн засаглал, шүүх эрх мэдэл, хэвлэл мэдээлэл, ёс суртахуун	4.1.Засаглалын харилцаанд оролцогчдод нөлөөлөх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөөгүй
	4.2.Төрийн байгууллагуудын үүрэг, үйл ажиллагаанд нөлөөлөх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөөгүй
	4.3.Төрийн захиргааны албан хаагчдын эрх, үүрэг, харилцаанд нөлөөлөх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөөгүй
	4.4.Иргэдийн шүүхэд хандах, асуудлаа шийдвэрлүүлэх эрхэд нөлөөлөх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөөгүй
	4.5.Улс төрийн нам, төрийн бус байгууллагын үйл ажиллагаанд нөлөөлөх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөөгүй
5.Нийтийн эрүүл мэнд, аюулгүй байдал	5.1.Хувь хүн/нийт хүн амын дундаж наслалт, өвчлөлт, нас баралтын байдалд нөлөөлөх эсэх	Тийм		Эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний чанар, хүртээмж сайжирч, хүн амын өвчлөл нас баралтын тэргүүлэх шалтгаан болсон зүрх судасны эмгэгийг шалтгаант өвчлөлийг

				эрт илрүүлэх, цаг бус нас баралтыг бууруулах ач холбогдолтой.
	5.2.Зохицуулалтын хувилбарын улмаас үүсэх дуу чимээ, агаар, хөрсний чанарын өөрчлөлт хүн амын эрүүл мэндэд сөрөг нөлөө үзүүлэх эсэх		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөөгүй
	5.3.Хүмүүсийн амьдралын хэв маяг (хооллолт, хөдөлгөөн, архи, тамхины хэрэглээ)-т нөлөөлөх эсэх	Тийм		Зүрх судасны эмгэг үүсэх гол шалтгаан болсон хөдөлгөөний дутагдал, зөв хооллолт, архи, тамхины хор хөнөөлийн эсрэг нийгмийн эрүүл мэндийн урьдчилан сэргийлэх цогц арга хэмжээг давхар хэрэгжүүлнэ
6.Нийгмийн хамгаалал, эрүүл мэнд, боловсролын систем	6.1.Нийгмийн үйлчилгээний чанар, хүртээмжид нөлөөлөх эсэх	Тийм		Нийгмийн суурь үйлчилгээ эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээний хүртээмжийг нэмэгдүүлж тусламж, үйлчилгээ авах иргэдийн хүлээгдэл, чирэгдлийг бууруулна
	6.2.Ажилчдын боловсрол, шилжилт хөдөлгөөнд нөлөөлөх эсэх	Тийм		Тусламж, үйлчилгээний шинэ дэвшилтэт технологи нэвтрүүлэхтэй холботойгоор тус төвийн ажилтнууд гадаад улс, оронд төдийгүй өөрийн эх орондоо мэргэжил дээшлүүлэх боломжийг бүрдүүлнэ.

	6.3.Иргэдийн боловсрол (төрийн болон хувийн хэвшлийн боловсролын байгууллага) олох, мэргэжил эзэмших, давтан сургалтад хамрагдахад сөрөг нөлөө үзүүлэх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөөгүй
	6.4.Нийгмийн болон эрүүл мэндийн үйлчилгээ авахад сөрөг нөлөө үзүүлэх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөөгүй
	6.5.Их, дээд сургуулиудын үйл ажиллагаа, өөрийн удирдлагад нөлөөлөх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөөгүй
7.Гэмт хэрэг, нийгмийн аюулгүй байдал	7.1.Нийгмийн аюулгүй байдал, гэмт хэргийн нөхцөл байдалд нөлөөлөх эсэх			хамааралгүй
	7.2.Хуулийг албадан хэрэгжүүлэхэд нөлөөлөх эсэх			хамааралгүй
	7.3.Гэмт хэргийн илрүүлэлтэд нөлөө үзүүлэх эсэх			хамааралгүй
	7.4.Гэмт хэргийн хохирогчид, гэрчийн эрхэд сөрөг нөлөө үзүүлэх эсэх			хамааралгүй
8.Соёл	8.1.Соёлын өвийг хамгаалахад нөлөө үзүүлэх эсэх			хамааралгүй
	8.2.Хэл, соёлын ялгаатай байдал бий болгох эсэх, эсхүл уг ялгаатай байдалд нөлөөлөх эсэх			хамааралгүй

	8.3.Иргэдийн түүх, соёлоо хамгаалах оролцоонд нөлөөлөх эсэх			хамааралгүй
--	---	--	--	-------------

БАЙГАЛЬ ОРЧИНД ҮЗҮҮЛЭХ ҮР НӨЛӨӨ

Хүснэгт 4

Үзүүлэх үр нөлөө	Холбогдох асуулт	Хариулт		Тайлбар
1.Агаар	1.1.Зохицуулалтын хувилбарын үр дүнд агаарын бохирдлыг нэмэгдүүлэх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөөгүй. Барилгын бүтэц нь эко байдлаар зохион байгуулагдсан тул ижил барилгатай харьцуулахад байгалд ээлтэй байна.
2.Зам тээвэр, түлш, эрчим хүч	2.1.Тээврийн хэрэгслийн түлшний хэрэглээг нэмэгдүүлэх/бууруулах эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөөгүй
	2.2.Эрчим хүчний хэрэглээг нэмэгдүүлэх эсэх	Тийм		Шинэ технологи нэвтрүүлэн орчин үеийн техник, тоног төхөөрөмжөөр хангагдахад эрчим хүчний хэрэглээ нэмэгдэх боломжтой
	2.3.Эрчим хүчний үйлдвэрлэлд нөлөө үзүүлэх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөөгүй
	2.4.Тээврийн хэрэгслийн агаарын бохирдлыг нэмэгдүүлэх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөөгүй
3.Ан амьтан, ургамлыг хамгаалах	3.1.Ан амьтны тоо хэмжээг бууруулах эсэх			хамааралгүй

	3.2.Ховордсон болон нэн ховор амьтан, ургамалд сөргөөр нөлөөлөх эсэх			хамааралгүй
	3.3.Ан амьтдын нүүдэл, суурьшилд сөргөөр нөлөөлөх эсэх			хамааралгүй
	3.4.Тусгай хамгаалалттай газар нутагт сөргөөр нөлөөлөх эсэх			хамааралгүй
4.Усны нөөц	4.1.Газрын дээрх ус болон гүний ус, цэвэр усны нөөцөд сөргөөр нөлөөлөх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөөгүй
	4.2.Усны бохирдлыг нэмэгдүүлэх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөөгүй
	4.3.Ундны усны чанарт нөлөөлөх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөөгүй
5.Хөрсний бохирдол	5.1.Хөрсний бохирдолтод нөлөө үзүүлэх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөөгүй
	5.2.Хөрсийг эвдэх, ашиглагдсан талбайн хэмжээг нэмэгдүүлэх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөөгүй
6.Газрын ашиглалт	6.1.Ашиглагдаагүй байсан газрыг ашиглах эсэх	Тийм		
	6.2.Газрын зориулалтыг өөрчлөх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөөгүй. Улсын гуравдугаар төв эмнэлгийн эзэмшлийн ашиглагдаагүй газарт барилгыг барихаар төлөвлөгдсөн.

	6.3.Экологийн зориулалтаар хамгаалагдсан газрын зориулалтыг өөрчлөх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөөгүй
7.Нөхөн сэргээгдэх/нөхөн сэргээгдэхгүй байгалийн баялаг	7.1.Нөхөн сэргээгдэх байгалийн баялгийг өөрөө нөхөн сэргээгдэх чадавхыг нь алдагдуулахгүйгээр зохистой ашиглах эсэх	Тийм		Барига нь эко бүтэцтэй байж эргэн сэргээгдэх эрчим хүчний хэрэглээг нэмэгдүүлсэн.
	7.2.Нөхөн сэргээгдэхгүй байгалийн баялгийн ашиглалт нэмэгдэх эсэх		Үгүй	Ямар нэг сөрөг нөлөөгүй

ДОЛОО. ДҮГНЭЛТ, ЗӨВЛӨМЖ

7.1. Монгол Улсын Үндсэн хууль, Монгол Улсын олон улсын гэрээ, бусад хууль тогтоомжтой нийцэж байгаа эсэх талаар

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн 16 дугаар зүйл (Монгол Улсын иргэн дараах үндсэн эрх, эрх чөлөөг баталгаатай эдэлнэ)-ийн 6 дахь хэсэгт “эрүүл мэндээ хамгаалуулах, эмнэлгийн тусламж авах эрхтэй.” гэж заасан.

Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны 52 дугаар тогтоолоор батлагдсан “Алсын хараа-2050” Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогын Хүний хөгжил, Эрүүл мэндийн бүрэлдэхүүн хэсэгт “Эрүүл дадал хэвшилтэй, идэвхтэй амьдралын хэв маягтай иргэнийг төлөвшүүлэн эрүүл мэндийн чанар, хүртээмж, үр дүнтэй тогтолцоог хөгжүүлэх зорилтыг дэвшүүлсэн. Энэхүү зорилтын хүрээнд 2021-2030 онд хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны “2.2.13. Оношилгоо эмчилгээний орчин үеийн дэвшилтэт шинэ технологи нэвтрүүлж, иргэд эх орондоо бүрэн оношлогдож эмчлэгдэх боломжийг бүрдүүлэх”, 2.2.15. Хүн амын дунд зонхилон тохиолдож байгаа халдварт бус өвчний тусламж үйлчилгээг сайжруулах зорилгоор олон улсын жишигт нийцсэн төвийг төрөлжүүлэн байгуулах (Зүрх судасны төв...) гэж заасан.

“Монгол Улсыг 2021-2025 онд хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэл батлах тухай” Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны 23 дугаар тогтоолын 2 дугаар хавсралт “Монгол Улсын 2021-2025 оны хөрөнгө оруулалтын хөтөлбөрт “Зүрх судасны төв байгуулах” гэж тусгасан.

Монгол Улсын Их Хурлын 2024 оны 21 дүгээр тогтоолоор батлагдсан Монгол Улсын Засгийн газрын 2024-2028 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн 2.3 Эрүүл Монгол хүн хэсгийн 2.3.1.1 ... зарим тусламж үйлчилгээний төвүүдийг төрөлжүүлэн байгуулах /Зүрх судасны үндэсний төв/ гэсэн зорилт дэвшүүлсэн.

Монгол Улсын Их Хурлын 2025 оны 48 дугаар тогтоолоор батлагдсан Монгол Улсын хөгжлийн 2026 оны төлөвлөгөөний Хүний хөгжлийн бодлого бүрэлдэхүүн хэсгийн 2.1.1.3-т “Зүрх судасны үндэсний төв байгуулах” гэж тусгасан.

Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын Ерөнхий Ассамблейн 217/A/III/ тогтоолоор 1948 оны 12 дугаар сарын 10-ны өдөр батлан гаргаж Монгол Улс нэгдэн орсон Хүний эрхийн түгээмэл тунхаглалын 3 дугаар зүйлд “Хүн бүр амьд явах эрхтэй” гэж заасан.

Иймд дээрх хувилбар нь Монгол Улсын Үнсэн хууль болон бусад хууль тогтоомж, олон улсын гэрээ конвенцтой нийцэж байгаа бөгөөд өнөөгийн байдлаар үйлчилж байгаа бусад хууль тогтоомжийг аливаа хэлбэрээр зөрчөөгүй, хүний эрх, эрх чөлөөг дээдлэн хүндэтгэх, хууль тэгшээр үйлчлэх зарчимд бүрэн нийцэж байгаа болно.

7.2. Хувилбарын сонголтын талаар

Дээр дурдсан асуудлыг шийдвэрлэх хүрээнд Эрх зүйн зохицуулалтыг боловсронгуй болгох гэсэн зорилтыг хэрэгжүүлэхээр Захиргааны шийдвэр гаргах, Хуулийн төсөл боловсруулах гэсэн хувилбаруудыг дэвшүүлж, хувилбаруудын зорилгод хүрэх байдал, эерэг сөрөг талуудыг харьцуулан судалж, Хуулийн төсөл боловсруулах гэсэн хувилбарыг оновчтой хувилбар хэмээн сонгов.

Хуулийн төсөл боловсруулах хувилбарын Хүний эрх, эдийн засаг, байгаль орчинд үзүүлэх нөлөөг шалгуур үзүүлэлтийн дагуу тандан судлахад хулийн төсөлтэй хамаарах үзүүлэлтүүд “эерэг” байна.